

Framtiden för Hongkongs demokratiska fackföreningsrörelse

Eftersom demokratiska fackföreningar inte är tillåtna i större delen av Kina har fackliga organisationer i den självstyrande regionen Hongkong länge varit viktiga samarbetsparter till den svenska fackföreningsrörelsen. Under 2020 och 2021 har dock myndigheterna i Hongkong slagit ned på regionens demokratirörelse. Detta har även drabbat Hongkongs arbetstagarorganisationer och demokratiska fackföreningar. Svenska fackföreningar bör följa utvecklingen och stödja Hongkongs fackföreningsrörelse så långt det är möjligt.

I skuggan av att en stor del av världens industriproduktion flyttade till Kina under 1990- och 2000-talen har svenska fack kämpat med att finna lämpliga samarbetsparter i landet. Eftersom Kina är en kommunistisk enpartistat tillåts inga fristående fackliga organisationer vid sidan av det officiella facket [ACFTU](#). Vissa svenska fack har hanterat detta genom att upprätthålla en "kritisk dialog" med ACFTU medan andra har valt att inte ha någon relation till regimen fack.

Många svenska fackföreningar har hanterat bristen på lämpliga kinesiska samarbetsparter genom att samverka med aktörer i Hongkong. Efter att den tidigare brittiska kolonin överlämnades till Kina 1997 hade staden ett långtgående självstyre. Hongkongs autonomi säkerställde marknadsekonomins fortlevnad men skapade även grogrund för en fri arbetarrörelse. Vid sidan av det Pekingvänliga facket [HKFTU](#) existerade fram till 2020–2021 det demokrativänliga facket [HKCTU](#) samt cirka 15 icke-statliga arbetstagarorganisationer i staden. Flera av dessa organisationer har utgjort långsiktiga samarbetsparter till de svenska facken. Inom ramen för dessa samarbeten har de Hongkong-baserade organisationerna inte bara informerat om de egna medlemmarnas villkor utan även tillhandahållit kunskap om utvecklingen av arbetstagares rättigheter i övriga Kina.

Under de stora demokratiprotesterna i Hongkong 2019 och 2020 expanderade stadens fackföreningsrörelse snabbt vilket ledde till att cirka [4000 nya fackklubbar](#) etablerades på olika arbetsplatser. Såväl demokrativänliga som Pekinglojala aktivister startade fackklubbar för att manifesteras sina politiska åsikter. Det demokratiska facket HKCTU deltog aktivt i att [organisera demonstrationer](#) vilket ledde till att organisationen hamnade i en allt skarpare konflikt med myndigheterna.

Våren och sommaren 2020 utnyttjade Kinas regering och Hongkongs myndigheter svårigheterna med att demonstrera under Coronapandemin till att lansera en ny [säkerhetslag](#).

Lagen kom att kraftigt begränsade de demokratiska friheterna i Hongkong. Runt denna tid [fängslades också flera av Hongkongs fackföreningsaktivister](#), bland annat HKCTUs tidigare ordförande Joe Wong, den tidigare vice ordföranden Leo Tang, och den tidigare kassören Chung Chung-Fai. Under hot om fler fängslanden [beslutade medlemmarna i HKCTU](#) att centralorganisationen skulle upplösas i oktober 2021. Bland övriga icke-fackliga och icke-statliga arbetstagarorganisationer finns i nuläget endast [China Labour Bulletin](#) och [Hong Kong Christian Industrial Committee](#) kvar i staden. Övriga grupper har upplösts eller omlokaliseras till utlandet, framför allt till London. Många av de fackförbund och fackklubbar som en gång hade en anknytning till HKCTU finns kvar, men håller en låg politisk profil.

Framtiden för medborgerliga och politiska rättigheter i Hongkong ser mörk ut. Det är även svårt att överblicka framtiden för fackliga organisationer i staden. Om Hongkongs politiska friheter likställs med de i övriga Kina omöjliggörs fortlevnaden för icke-regimtrogna politiska organisationer och fria fackföreningar. En sådan begränsning av organisationsfriheten skulle dock skada Hongkongs affärsklimat vilket troligen innebär att utvecklingen inte kommer att gå så långt. Det mest sannolika är snarare att fackliga organisationer i Hongkong kommer kunna fortsätta verka så länge de fokuserar på arbetstagarfrågor och inte ifrågasätter legitimiteten för kommunistpartiets kontroll över Hongkong.

Rekommendationer till den svenska fackföreningsrörelsen

- Följ utvecklingen i Hongkong noggrant. Hongkong spelar en viktig roll för utvecklingen av organisationsfrihet i hela Kina.
- Upparbetade kontakter med organisationer och aktivister i Hongkong bör vidmakthållas. I nuläget vågar de flesta Hongkong-baserade fack och fackliga aktivister endast arbeta med internationella organisationer med vilka de redan har relationer.
- Genomför solidaritetshandlingar för fängslade fackföreningsaktivister i Hongkong. Mediala upprop, demonstrationer och namninsamlingar för frigivandet av fackföreningsaktivister är exempel på aktiviteter som efterfrågas av stadens kvarvarande arbetstagarörelse.
- Avvakta med att genomföra delegationsresor till Hongkong. I nuläget är denna typ av resor svåra att genomföra då det är känsligt för Hongkongs fackliga organisationer att anordna fysiska möten med internationella aktörer.

Fackliga aktörer i Kina och Hongkong

ACFTU (中华全国总工会)

Kinas regimtrogna fackliga centralorganisation. ACFTU uppges ha 300 miljoner medlemmar och utgör den enda tillåtna fackliga organisationen i det kinesiska fastlandet.

HKCTU (香港职工会联盟)

Fram till 2021 Hongkongs stora demokratiska fackliga centralorganisation. Vid tiden då organisationen upplöstes uppgavs den ha 90 anslutna fackföreningar och 190 000 medlemmar.

HKFTU (香港工会联合会)

Hongkongs Pekingvänliga fackliga centralorganisation. Uppges ha 254 anslutna fackföreningar och 420 000 medlemmar.

Icke-statliga arbetstagarorganisationer (labour NGOs)

Icke-fackliga organisationer som driver frågor relaterade till arbetstagares rättigheter. I Hongkong finns China Labour Bulletin som bland annat kartlägger utvecklingen av strejker i Kina samt Hong Kong Christian Industrial Committee som fokuserar på att driva välfärds- och arbetsmiljöfrågor.

Gustav Sundqvist

Gustav Sundqvist är analytiker vid Nationellt kunskapscentrum om Kina.

Om NKK

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) vid Utrikespolitiska institutet (UI) bedriver forskningsbaserad och policyrelevant analys och rådgivning om Kinarelaterade ämnen. Fokuset ligger på frågor av särskild vikt för svenska intressen. Eventuella åsikter som uttrycks i denna publikation är författarens egna, och ska inte tolkas som att de återspeglar NKK:s eller UI:s position.